

Přežije Evropa v postamerickém světě?

Miloš Balabán

V Bílé knize o obraně, kterou nedávno schválila česká vláda lze nalézt zajímavé konstatování: prohlubuje se asymetrie mezi vojenskými schopnostmi USA a Evropou, dokladem čehož je vzrůst podílu USA na rozpočtu NATO z 50% před deseti lety na dnešních 75%. Z toho se vyvozuje riziko oslabení zájmu USA udržovat silné transatlantické pouto.

Může k tomu dojít. Nebylo by překvapením, kdyby se před příštími prezidentskými volbami v USA objevila otázka, proč mají Američané nést většinu nákladů NATO a blahobytní Evropané vlastně jen paběrkují a zda není na místě americký příspěvek omezit. Odhadl bych, že k tomu dojde. Prvním signálem je americká (ne) podpora operace NATO v Libyi. Při pohledu na stav amerického dluhu ve výši 14,3 bilionu dolarů, ke kterému přispěly i dva konflikty v Iráku a Afghánistánu ovšem prezident Obama nemůže postupovat jinak. Pokud chce tento dluh snížit musí omezovat i zbrojení – do roku 2023 se mají výdaje na obranu a bezpečnost snížit o 400 miliard dolarů. Možná, že to ve skutečnosti není ještě příliš, v této chvíli je ale rozhodující nastolený trend. Bez snižování dluhu by totiž mohlo dojít i k dalšímu oslabování Spojených států, které se potýkají s nemalými vnitřními problémy. Vlivný americký politolog Fareed Zakaria v časopise Time v článku „Nejsou již nejlepší dny Ameriky za námi?“ některé z nich pojmenoval: stagnace a zaostávání úrovně vzdělávání, zastaralost infrastruktury, špatný zdravotní stav obyvatelstva, nejvyšší kriminalita z vyspělých zemí a nejvíce střelných zbraní na světě.

Americké vnitřní problémy, resp. jejich překonávání mohou nakonec skutečně vést k omezení globální (i vojenské) angažovanosti ve světě, což se dotkne i Evropy, která si bude muset zvyknout na život v „postamerickém“ světě, kde budou Spojené státy stále velmocí, ovšem stále více spíše v roli prvního mezi rovnými vedle Číny, Indie, Brazílie a dalších nových aktérů. Bude nutné si zvyknout i na spíše zdvořilostní návštěvy amerických prezidentů v Evropě, podobající se té poslední Obamově minulý týden.

Odpovědí na „méně Ameriky v Evropě“ by mělo být „více Evropy“ napsal jeden český novinář. Týká se to i její bezpečnosti. Prvním krokem může být audit efektivnosti bezpečnostních výdajů EU. Nejde jen o to, zda je dlouhodobě únosné, abychom zde měli 27 a více samostatných armád se samostatnými rozpočty, ale třeba i o to jaká je efektivnost výdajů na humanitární a rozvojovou pomoc. „Arabské jaro“ zde může být mementem – ukázalo se, že desítky miliard eur vydané EU na podporu „demokracie a prosperity“ vlastně jen podporovaly místní diktátorské autokratické režimy a výsledkem je bezpečnostní nestabilita od Libye, přes Egypt, Sýrii až po Jemen. Pokud si zmíněnou inventuru EU udělá možná se zjistí, že bude mít dost finančních zdrojů pro zajištění svojí bezpečnosti a oslabení zájmu USA o transatlantické pouto se nemusí bát. Platí to i pro nás.

(autor je bezpečnostní analytik)